

18. marts 2015

Vurdering af terrortruslen mod Danmark

Sammenfatning

Terrorangrebene i København den 14. og 15. februar 2015 bekræfter, at terrortruslen mod Danmark er alvorlig. Der findes personer, som har intention om og kapacitet til at begå terrorangreb i Danmark, og angreb kan finde sted, uden at der på forhånd foreligger efterretningsmæssige indikationer herpå. Risikoen for at blive offer for et terrorangreb i Danmark er fortsat begrænset.

CTA vurderer, at terrortruslen overvejende hidrører fra personer og mindre grupper med et militant islamistisk udgangspunkt. CTA vurderer, at propaganda, der udgår fra militant islamistiske grupper i bl.a. Syrien og Irak, bidrager til at radikalisere personer og miljøer i Danmark samt til, at personer udrejser og tilslutter sig disse grupper.

CTA vurderer, at der udgår en terrortrussel fra personer, der færdes i militant islamistiske miljøer. CTA vurderer endvidere, at personer, der påvirkes af militant islamistisk propaganda, og som samtidig har forbindelser til kriminelle miljøer med en høj grad af voldsparathed, kan være af stigende betydning for terrortruslen.

CTA vurderer fortsat, at hjemvendte fra konflikten i Syrien og i Irak udgør en særlig terrortrussel mod Danmark i kraft af de færdigheder, de kan have opnået. CTA vurderer, at der i Danmark eksisterer kapacitet til med lettilgængelige våben at foretage terrorangreb, der kan gennemføres efter kort planlægning. Radikaliserede personer med voldskapacitet opnået i en konfliktzone eller i Danmark øger truslen om gennemførelse af simple angreb med større effekt samt serieangreb.

CTA vurderer, at den aktuelle militant islamistiske propaganda kan påvirke personer til at gennemføre angreb mod symbolmål såsom personer, institutioner og begivenheder, der opfattes som krænkende for islam, jødiske mål, forsvars- og sikkerhedsmyndigheder eller andre myndigheder/myndighedspersoner samt ubeskyttede civile mål.

CTA vurderer, at opfordringerne i militant islamistisk propaganda til angreb mod lande, der deltager i koalitionen mod ISIL, kan skærpe terrortruslen mod danske interesser i udlandet.

Udviklingen i det globale trusselsbillede

Det globale trusselsbillede og dermed terrortruslen mod Danmark påvirkes fortsat i høj grad af militant islamistiske terrorgrupper i udlandet.¹ Den væsentligste faktor i trusselsbilledet udspringer af konflikten i Syrien og i Irak, hvor de militant islamistiske grupper i konflikten, i første række ISIL², udbreder propaganda, også mod et vestligt publikum. ISIL's landvindinger og letforståelige budskaber har medført betydelig opbakning til gruppen blandt militante islamister, herunder i Europa.

Samtidig tiltrækker konfliktzonen i Syrien og i Irak fortsat et stort antal personer fra hele verden, særligt fra regionen, men også fra Europa. Konfliktzonen har desuden givet erfarne angrebsplanlæggere og bombespecialister fra andre kampområder et frirum til at planlægge angreb, herunder mod Vesten.

Efter at den internationale koalition i august 2014 indledte en kampagne mod ISIL i Syrien og i Irak, er der i militant islamistisk propaganda opfordret til at gennemføre angreb mod mål i lande, der indgår i koalition. Propagandaen udbredes på sociale medier, hvilket muliggør en hurtig spredning af budskaberne, da propagandaen i vidt omfang videreformidles lokalt af enkeltpersoner til potentielle sympatisører, herunder i Europa.

Propagandaen opfordrer eksplicit til, at enkeltpersoner angriber forsvars- og sikkerhedsmyndigheder, jødiske mål og opfattede krænkere af islam samt ubeskyttede, civile mål. CTA vurderer, at der i kraft af de mange personer i Mellemøsten og i Vesten, der sympatiserer med militant islamisme, er en skærpet trussel om denne form for angreb. Der er set flere angreb eller angrebsplaner mod vestlige mål i lande i Mellemøsten, herunder mod et dansk mål i Saudi-Arabien, og i en række vestlige lande, herunder Canada, Australien, Belgien, Storbritannien og USA. CTA vurderer, at også terrorangrebene i Paris den 7.-9. januar 2015 og i København den 14.-15. februar 2015 kan være motiveret af den aktuelle militant islamistiske propaganda. Hovedparten af disse angreb eller angrebsplaner har været foretaget af personer, der ikke har været udrejst til en konfliktzone.

ISIL og andre militant islamistiske grupper i konfliktzonen søger fortsat at tiltrække personer fra udlandet, herunder fra Vesten. Grupperne kan profitere af den ideologiske symbolik, der ligger i at være i konflikt med en vestligt ledet koalition. Omvendt

¹ For en uddybende gennemgang af forhold i det globale trusselsbillede af betydning for terrortruslen fra udlandet se Efterretningsmæssig Risikovurdering 2014 af Forsvarets Efterretningstjeneste på <http://fe-ddis.dk>.

² ISIL står for Den Islamiske Stat i Irak og Levanten. Gruppen benævnes tillige ISIS (Den Islamiske Stat i Irak og Syrien). Gruppen betegner sig selv Den Islamiske Stat (IS). ISIL udråbte i juni 2014 et kalifat i de områder, de kontrollerede i Syrien og Irak.

påvirkes gruppernes kampeevne også af indsatsen mod dem. Svækkes militant islamistiske grupper i området, kan tilrejsende udlændinge vælge eller blive tvunget til at forlade området. Dette kan føre til en forøget terrortrussel i de lande, de pågældende vender tilbage til, herunder europæiske lande. Truslen kan derfor ændre sig på kort tid.

Den fortsatte internationale indsats mod terrorisme har påvirket al-Qaidas netværk i en række af verdens brændpunkter, herunder reduceret evnen til – men ikke intentionen om – at gennemføre større angreb mod Vesten. Samtidig har militant islamistiske grupper fået større spillerum i områder som Libyen. I Nord- og Vestafrika har en række militant islamistiske grupper erklæret loyalitet til ISIL, herunder den militant islamistiske gruppe Boko Haram i Nigeria. Den reducerede internationale tilstedeværelse i Afghanistan kan skabe fornyet manøvrerum for militante islamister i landet.

ISIL's udråbelse af et kalifat har udfordret al-Qaidas hidtidige position i den globale militant islamistiske bevægelse. Dette kan medføre øget ønske om profilering og dermed en øget trussel om terrorangreb, herunder i Europa.

Situationen i Mellemøsten i øvrigt, herunder den israelsk/palæstinensiske konflikt, medfører en fortsat terrortrussel i Vesten mod israelske og jødiske mål.

I både højre- og venstreekstremistiske miljøer i Europa er der set eksempler på en fortsat vilje til voldsanvendelse, og der er set flere angreb mod politiske modstandere, minoriteter og statslige institutioner. Højreekstremistiske miljøer har fortsat fokus på kritik af islam. Der er set eksempler på angreb mod muslimske mål og på voldelige sammenstød mellem højreekstremister og islamistiske grupper. En yderligere optrapning kan øge terrortruslen i Europa.

Terrortruslen mod Danmark

Terrorangrebene i København den 14. og 15. februar 2015 bekræfter, at terrortruslen mod Danmark er alvorlig. Der findes personer, som har intention om og kapacitet til at begå terrorangreb i Danmark, og angreb kan finde sted, uden at der på forhånd foreligger efterretningsmæssige indikationer herpå.

Som hidtil gælder dog, at mulighederne for at gennemføre et terrorangreb afhænger af samfundets modforanstaltninger. Risikoen for at blive offer for et terrorangreb i Danmark er derfor fortsat begrænset.

CTA vurderer, at terrortruslen overvejende hidrører fra personer og mindre grupper med et militant islamistisk udgangspunkt. De motiveres af en opfattelse af, at islam er under angreb fra Vesten, af tegningesagen og af Danmarks aktive udenrigs- og sikkerhedspolitik, senest udtrykt i det danske engagement i den internationale koalition mod den militant islamistiske gruppe ISIL i Irak.

Den militant islamistiske propaganda, der udgår fra militant islamistiske grupper i konfliktzonen, bidrager til at radikalisere personer og miljøer i Danmark samt til, at personer fra Danmark vælger at udrejse til konfliktzonen og tilslutte sig disse grupper. Der foregår tillige en propagandamæssig påvirkning fra andre militant islamistiske grupper, herunder al-Qaida og grupper knyttet hertil.

CTA vurderer, at militant islamistisk propaganda især kan have en radikaliserende effekt på socialt marginaliserede unge, der søger en identitet. Visse gruppefællesskaber kan endvidere virke særligt fremmende for radikalisering. Disse omfatter blandt andet ophold i konfliktzoner, kriminelle bandemiljøer og fængsler. Også virtuelle fællesskaber på sociale medier kan virke fremmende for radikalisering.

CTA vurderer, at der fortsat er personer, der tilslutter sig militant islamistiske miljøer i Danmark, og at der her blandt andet foregår rekruttering, radikalisering, facilitering af personer til konfliktzoner, pengeindsamlinger og udbredelse af propaganda. CTA vurderer, at der i miljøerne er udbredt sympati for ISIL, og at der udspringer en terrortrussel fra personer og grupper, der færdes i de islamistiske miljøer eller i periferien af dem.

CTA vurderer, at personer, der påvirkes af militant islamistisk propaganda, og som samtidig har forbindelser til kriminelle miljøer med en høj grad af voldsparathed og kan tilvejebringe kapacitet gennem adgang til våben, kan være af stigende betydning for terrortruslen mod Danmark. CTA vurderer, at terrorangrebene i København den 14. og 15. februar 2015 er et eksempel på denne trussel.

Militant islamistiske grupper i Syrien og i Irak tiltrækker fortsat personer fra Danmark. CTA vurderer, at det samlede antal personer, der er eller har været udrejst fra Danmark, udgør mindst 115, men at tallet kan være højere. CTA vurderer, at hovedparten af de personer, der udrejser, tilslutter sig ISIL. De udrejste er i første række unge, sunnimuslimske mænd. Et mindre antal kvinder er tillige udrejst fra Danmark til konfliktzonen.

De udrejste fra Danmark udgøres både af nye rejsende og af personer, der tidligere har været udrejst. CTA vurderer, at ca. halvdelen af det samlede antal personer, der har været udrejst, nu befinder sig i Danmark, og at en fjerdedel stadig er i konfliktzonen. CTA vurderer, at to tredjedele af disse har opholdt sig der i mere end et år. De øvrige udrejste befinder sig andre steder i udlandet. CTA vurderer, at mindst 19 udrejste fra Danmark er dræbt i Syrien eller Irak.

CTA vurderer fortsat, at hjemvendte fra konfliktzonen i Syrien og i Irak udgør en særlig terrortrussel mod Danmark i kraft af de erfaringer og færdigheder, de kan have opnået, og fordi de kan være blevet yderligere radikaliseret, forrået og voldsparate. CTA vurderer, at terrortruslen kan øges, såfremt antallet af personer med kamperfaring og kapacitet fra konfliktzonen, der vender tilbage til Danmark, stiger.

CTA vurderer, at mindst halvdelen af de hjemvendte indgår i militant islamistiske miljøer, og at de i miljøerne kan opnå en særlig status, som kan udnyttes til at fremme radikaliserings og rekruttering.

Terrortruslen mod Danmark hidrører således fra personer og mindre grupper, der

- returnerer fra en konfliktzone. Disse kan i konfliktzonen have opnået kamperfaring og kapacitet til at gennemføre et terrorangreb,
- ikke har været udrejst men kan have opnået kapacitet i andre sammenhænge, herunder gennem personer med erfaring fra en konfliktzone. Flere nylige angreb eller angrebsplaner i Vesten er gennemført af personer, der ikke har villet eller kunnet udrejse,
- rejser til Danmark fra udlandet.

Angreb kan foretages efter instruktion eller på eget initiativ.

CTA vurderer, at opfordringer i militant islamistisk propaganda til at gennemføre simple terrorangreb med lettilgængelige midler som f.eks. et køretøj, betyder, at gennemførelsen af sådanne angreb afhænger af motivation og i mindre grad af kapacitet.

CTA vurderer, at den aktuelle militant islamistiske propaganda kan påvirke personer til at gennemføre angreb mod symbolmål såsom personer, institutioner og begivenheder, der opfattes som krænkende for islam, jødiske mål, forsvars- og sikkerhedsmyndigheder eller andre myndigheder/myndighedspersoner. CTA vurderer, at symbolmål også fremover vil være primære mål for militante islamister. CTA vurderer, at tilfældige civile mål og infrastruktur såsom luftfart og offentlig transport ligeledes anses for attraktive mål af militante islamister.

CTA vurderer, at et mindre antal personer, herunder kurdere og shiamuslimer, er rejst fra Danmark til konfliktzonen for at bekæmpe militant islamistiske grupper eller andre væbnede oppositionsgrupper. CTA vurderer, at de etnisk/sekteriske dimensioner i konflikten i Syrien og i Irak kan føre til konfrontationer mellem de berørte grupper i Danmark.

Der findes politisk ekstremistiske miljøer i Danmark, der er parate til at anvende vold for at fremme deres politiske dagsorden. Volden kan være rettet mod politiske modstandere, visse minoritetsgrupper så som indvandrere, statslige institutioner og udenlandske ambassader samt mod organisationer og virksomheder, der vurderes at have symbolsk værdi. CTA vurderer, at der er en begrænset terrortrussel fra personer eller grupper, der færdes i eller sympatiserer med disse miljøer. De kan blive motiveret af oplevede uretfærdigheder, terrorangreb i Danmark eller udlandet eller ophold i konfliktzoner. I både venstre- og højreekstremistiske miljøer ses kontakter til ekstremistiske miljøer i udlandet.

CTA vurderer, at der i Danmark eksisterer kapacitet til at gennemføre terrorangreb med lettilgængelige våben såsom stikvåben, skydevåben, brandstiftende bomber og mindre, hjemmelavede bomber, eller angreb med andre forhåndenværende midler. Sådanne angreb kan gennemføres spontant eller efter kort planlægning. Terrorangreb og angrebsplanlægninger i Europa de senere år har typisk involveret en eller to personer uden erfaring fra en kampzone, som på eget initiativ planlagde at angribe et symbolmål med skydevåben.

CTA vurderer, at tilstedeværelsen af personer hjemvendt fra Syrien og Irak med militære færdigheder og kamperfaring samt af personer, der har opnået kapacitet fra f.eks. kriminelle miljøer, øger truslen om gennemførelse af simple angreb med større effekt samt serieangreb, hvor en person eller gruppe foretager flere angreb i forlængelse af hinanden.

CTA vurderer, at skydevåben og hjemmelavede bomber udgør de hyppigst foretrukne våben i forbindelse med terrorangreb gennemført eller planlagt af militante islamister.

CTA vurderer, at kapaciteten til i Danmark at gennemføre store, komplekse terrorangreb med flere angribere og forskellige mål, der kræver længere tids planlægning, større udgifter til materiel og flere gerningsmænd, er begrænset.

CTA vurderer, at der i Danmark findes personer, der har kapacitet til at udføre simple angreb med kemiske stoffer og med biologiske stoffer, som kan erhverves på inter-

nettet. CTA vurderer, at terrorgrupper ikke har kapacitet til at gennemføre terrorangreb med radiologisk eller nukleart materiale i Danmark. CTA vurderer, at terrorgrupper ikke har kapacitet til at gennemføre målrettede og ødelæggende cyberangreb på IT- og teleinfrastruktur, som kan have samfundsmæssige konsekvenser for Danmark, men at militant islamistiske grupper søger at tilegne sig cyberkapaciteter.

Terrortruslen mod danskere og danske interesser i udlandet

CTA vurderer, at der er en terrortrussel mod danske interesser i lande, hvor militante islamister anser vestlige interesser som attraktive terrormål.

CTA vurderer, at de seneste opfordringer i militant islamistiske propaganda til angreb mod lande, der deltager i koalitionen mod ISIL, kan skærpe terrortruslen mod danske interesser i lande, hvor et eller flere af følgende forhold gør sig gældende:

- Der er en tilstedeværelse af militante islamister med kapacitet.
- Der er en tilstedeværelse af hjemvendte krigere med kapacitet fra konflikten i Syrien og i Irak.
- Der er en tilstedeværelse af personer eller grupper med erklæret loyalitet over for ISIL og/eller al-Qaida.
- Der er en tilstedeværelse af militante islamister, der har fokus på Danmark.

Hertil kommer, at terrorangrebene i Paris og København kan medføre øget fokus på tegninger, der af militante islamister opfattes som krænkende, hvilket kan bidrage til at øge opmærksomheden på Danmark.

Man kan holde sig orienteret om særlige landerisici i Udenrigsministeriets rejsevejledninger på www.um.dk.

CTA vurderer, at angreb mod danske mål i udlandet kan finde sted med anvendelse af simple og lettilgængelige midler, men at der tillige kan gennemføres større eller komplekse angreb, herunder bombeangreb, særligt i lande hvor militant islamistiske grupper i forvejen besidder en kapacitet hertil. Der kan endvidere være en skærpet trussel i forhold til bortførelse af personer, der anses for at repræsentere Danmark. CTA vurderer, at truslen om drab i forbindelse med bortførelse er øget.

De danske diplomatiske repræsentationer og anden dansk tilstedeværelse i udlandet kan opfattes som symbolske mål, der giver mulighed for at ramme Danmark uden at foretage angreb i Danmark. Danske repræsentationer kan tillige blive mål for terrorangreb, fordi de af terrorister kan opfattes som mindre sikrede end eksempelvis større

vestlige landes repræsentationer. Risikoen for, at danskere og danske interesser bliver mål for terrorangreb, øges, såfremt de umiddelbart kan identificeres som danske.

Derudover kan man som dansker blive ramt af terror i udlandet, såfremt man opholder sig i konfliktzoner eller på steder, der kan være lokale terrormål, herunder steder hvor mange vesterlændinge færdes, ved store forsamlinger eller lignende.

CTA vurderer, at militant islamistiske grupper og netværk fortsat tilstræber at ramme den internationale flytrafik.